

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT
AGJENCIA KOMBËTARE E PROVIMEVE

PROVIMI I LIRIMIT
SESIONI I

E hënë, 23 qershor 2014

Ora 10.00

Lënda: Gjuhë shqipe

Udhëzime për nxënësin

Testi në total ka **25 pyetje**.

Trembëdhjetë pyetje janë me zgjedhje (qarkim).

Dymbëdhjetë pyetje janë me zhvillim.

Në pyetjet me zgjedhje qarkoni **vetëm** shkronjën përbri përgjigjes së saktë, ndërsa për pyetjet me zhvillim është dhënë hapësira e nevojshme për të shkruar përgjigjen.

Koha për zhvillimin e pyetjeve të testit është **2 orë e 30 minuta**.

Pikët për secilën pyetje janë dhënë përbri saj.

Për përdorim nga komisioni i vlerësimit

Kërkesa	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pikët									
Kërkesa	10	11	12	13a	13b	14a	14b	14c	15
Pikët									
Kërkesa	16a	16b	16c	17	18	19a	19b	20	21
Pikët									
Kërkesa	22	23	24	25a	25b	25c	25d		
Pikët									

Totali i pikëve

KOMISIONI I VLERËSIMIT

1..... Anëtar

2..... Anëtar

PJESA I

Lexoni pjesën e mëposhtme, pastaj përgjigjuni pyetjeve që vijojnë.

Letra¹

Kur ka qenë hera e fundit që keni shkruar një letër? Ka shumë mundësi që të përgjigjeni: “Oh, ka shumë kohë.” Ndoshta nuk keni postuar kurrë një letër. Statistikat e shërbimit postar tregojnë se numri i letrave të dërguara me postë ka rënë në mënyrë dramatike që nga viti 2002. Pavarësisht se numri i popullsisë është rritur ndjeshëm, njerëzit sot dërgojnë më pak letra krahasuar me dhjetëra vite më parë. Kjo prirje ka shumë gjasa që të vazhdojë.

Ndoshta ka shumë arsye, por unë besoj se kjo ndodh për shkak të përdorimit të imeilit dhe të celularit. Çdo ditë e më shumë rritet numri i njerëzve që pëlqejnë më tepër të komunikojnë pandërprerë, se sa të bëjnë gjithë ato gjëra të domosdoshme për të postuar një letër, si: ta shkruajnë me dorë, ta fusin në zarf, t’i ngjisin zarfit një pullë poste dhe në fund ta hedhin letrën në kutinë postare. Sigurisht, përdorimi i teknologjive të reja e lehtëson më shumë komunikimin sesa ta bësh këtë përmes të shkruarit dhe postimit të një letre. Megjithatë, unë mendoj se përdorimi gjithnjë i imeilit apo i celularit në vend të një letre të shkruar me dorë, është një zgjedhje e varfër.

Le të shikojmë me kujdes se si i përdorim format e reja të komunikimit. Si celulari, edhe imeili na ndihmojnë që të jemi gjithnjë në kontakt me miqtë dhe familjet tona. Telefonat celularë janë një mënyrë shumë e mirë për të dëgjuar menjëherë zërin e një personi dhe për të pasur një komunikim të vazhdueshëm. Por e vërteta në lidhje me telefonat celularë është se shumica e bisedave janë të shkurtra dhe asgjë nuk na mbetet më pas në mendje. Gjithashtu, një nga pengesat më të rëndësishme në lidhje me to është se bisedat nuk mund t’i ruajmë apo t’i hedhim në letër. Herë pas here, kur lexojmë letrat, i ndiejmë më pranë njerëzit që ua kemi dërguar.

Ashtu si telefonat celularë, edhe imeilet na krijojnë mundësi që të komunikojmë më shpejt me familjen dhe miqtë tanë. Është shumë e lehtë të shkruash një njoftim në kompjuter. Nga ana tjetër, personi që merr njoftimin, mund të bëjë disa komente në të. I tërë ky shkëmbim mendimesh nuk ju merr më shumë se disa minuta. Pavarësisht se dërgimi dhe marrja e imeileve janë mjete shumë të shpejta për të komunikuar, përsëri ato mbeten mënyra të varfra për të zëvendësuar bashkëbisedimet shprehëse.

Edhe pse letrat kërkojnë kohë për t’u shkruar dhe dërguar, ato janë forma më e paharrueshme e komunikimit. Kur shkruajmë një letër, përfshijmë shumë mendime të rëndësishme në të. Sapo organizojmë idetë, kemi nevojë për fjalët që t’i hedhim në letër. Përpjekja për të hedhur ide në letër e thëllon mendimin tonë. Shkrimi i një letre është një lloj bashkëbisedimi me veten; në momentin që shprehim mendimet tona, ne mësojmë më shumë për to. Personi që e merr letrën, depërton në besimet tona, gjë të cilën ai nuk e ndien kur merr një përgjigje të shkurtër me imeil. Shpesh, njerëzit i ruajnë për shumë vite letrat e shkruara me dorë. Jetëgjatësia e një letre zgjat më tepër se ajo e një imeili.

Është fakt i mirënjohur se disa letra të shkruara nga njerëz të mëdhenj ruhen me shumë kujdes. Janë këto letra që na japin shumë informacione dhe detaje shtesë në lidhje me ngjarje të famshme historike. Letrat e shkruara nga Mark Tuein, Napoleoni dhe e shumë të tjerëve janë bërë publike. Në disa raste, ato na krijojnë mundësinë t’i hedhim një sy të shpejtë jetës së zakonshme të këtyre njerëzve të mëdhenj. Veç kësaj, ato na lejojnë të kuptojmë më mirë karakterin dhe mendimet e atyre që i kanë shkruar.

Ne mund të mendojmë se, meqenëse nuk jemi të famshëm, të tjerët nuk ka pse të jenë të interesuar për letrat tona. Unë nuk jam dakord me këtë! Kohët e fundit, gjyshja më tregoi disa letra që stërgjyshi im, pra i ati, i dërgonte familjes kur ishte në Luftën e Dytë Botërore. Ishte magjepsëse t’i lexoje ato! Gjyshja dhe xhaxhai më kishin treguar shumë histori për babanë e tyre dhe unë e di se ai kishte qenë një njeri që tregonte ndodhi të bukura gazmore. Por, sapo lexova letrat e tij, fillova të kuptoja se ai kishte qenë, gjithashtu, një njeri shumë mendimtar që i mungonte familja kur luftonte diku larg. Stërgjyshi im nuk ishte i famshëm, por ne mësuam kaq shumë për të, vetëm përmes letrave të tij që familja i kishte ruajtur me aq kujdes. Letrat janë një thesar i çmuar, përmes të cilave ai që i lexon, e vlerëson më shumë atë që i ka shkruar.

Megjithëse imeilet dhe celularët janë mjete komunikimi shumë të rëndësishme, besoj se të gjithë ne duhet t’i lëmë vetes më shumë kohë për t’u aftësuar që të shkruajmë letra të mira. Prandaj duhet të mësohemi të shkruajmë letra, herë pas here. Është e vërtetë se kjo do të na marrë më shumë kohë, por ka një përfitim. Duke shpenzuar më shumë kohë për të formuluar mendimet tona, ne bëhemi më të matur, mendojmë më shumë. Në këtë mënyrë, bëjmë diçka më shumë se sa thjesht lëmë një shënim. Kështu, ne krijojmë kujtime të rëndësishme, të cilave mund t’u kthehemi herë pas here. Letrat zgjasin përgjithnjë!

¹ Ky është një fjalim i mbajtur para një grupi mësuesish dhe nxënësish.

1. Qëllimi kryesor i kësaj pjese është:
- 1 pikë**
-
- A) të krahasojë format e ndryshme të komunikimit.
 B) t'i bindë dëgjuesit që t'u kushtojnë kohë letrave të shkruara me dorë.
 C) t'u shpjegojë dëgjuesve pse imeilet janë një formë e përhapur e komunikimit.
 D) t'i informojë dëgjuesit në lidhje me pakësimin e numrit të letrave të shkruara gjatë kohëve të fundit.
2. Cila nga fjalitë e mëposhtme është edhe *tema* e kësaj pjese?
- 1 pikë**
-
- A) Ndoshta ka shumë arsye, por unë besoj se kjo ndodh për shkak të përdorimit të imeilit dhe të celularit.
 B) Megjithatë, unë mendoj se përdorimi gjithnjë i imeilit apo i celularit në vend të një letre të shkruar me dorë, është një zgjedhje e varfër.
 C) Ne mund të mendojmë se, meqenëse nuk jemi të famshëm, të tjerët nuk ka pse të jenë të interesuar për letrat tona.
 D) Megjithëse imeilet dhe celularët janë mjete komunikimi shumë të rëndësishme, besoj se të gjithë ne duhet t'i lëmë vetes më shumë kohë për t'u aftësuar që të shkruajmë letra të mira.
3. Cila nga fjalitë e mëposhtme është fakt?
- 1 pikë**
-
- A) Ishte magjepsëse t'i lexoje ato!
 B) Është shumë e lehtë të shkruash një njoftim të shpejtë në kompjuter.
 C) Është e vërtetë se kjo do të na marrë më shumë kohë, por ka një përfitim.
 D) Kohët e fundit, gjyshja më tregoi disa letra që stërgjyshi im, pra i ati, i dërgonte familjes kur ishte në Luftën e Dytë Botërore.
4. Për të shkruar këtë fjalim, autori punoi me një grup nxënësish, të cilët ndihmojnë njëri-tjetrin për të shprehur dhe prezantuar idetë e tyre. Për të realizuar këtë duhet që nxënësit:
- 1 pikë**
-
- A) të kërkojnë konsensus për idetë e përdorura në fjalimet e tyre.
 B) të bashkëbisedojnë për të shkëmbyer ide në një mënyrë të organizuar.
 C) të kërkojnë ide për fjalimet e anëtarëve të tjerë të grupit.
 D) të caktojnë një anëtar grupi për të regjistruar idetë e secilit.
5. Cila nga fjalitë e mëposhtme shpreh një mendim kritik/sugjerim për këtë pjesë?
- 1 pikë**
-
- A) Letrat e shkruara na tregojnë më shumë për karakterin e atij që i ka shkruar se sa imeilet.
 B) Një nga të mirat e letrave të shkruara është se ato zgjasin për një kohë të gjatë, nëse ruhen si duhet.
 C) Folësi duhet të na kishte paraqitur më shumë fakte në lidhje me format moderne të komunikimit.
 D) Për uljen e numrit të letrave të shkruara duhet fajësuar përdorimi i formave më të reja të komunikimit.
6. Cilat janë dy nga arsyet, që sipas autorit, kanë sjellë uljen e numrit të letrave të shkruara?
- 2 pikë**
- a) _____ b) _____
-
7. Bazuar në informacionin e marrë nga kjo pjesë, zbërtheni nëntekstin që mbart fjalia e fundit:
- 2 pikë**
- Letrat zgjasin përgjithnjë!*
-
- _____
- _____
- _____

PJESA II

Lexoni historinë e mëposhtme, pastaj përgjigjuni pyetjeve që vijojnë.

Udhëtim në mbretërinë e pemëve

Na ishte një herë një djalë i vogël që mërzhitej. Ai kishte shumë dëshirë të udhëtonte, të nisej drejt detit apo edhe tutje horizontit. Po ja që pa mjete nuk mund të udhëtonte. Vogëlushi s'kishte as anije, as makinë, as tren, as edhe gjë prej gjëje. Atëherë detyrohej të ngulej në një vend, andaj edhe i hipte mërzia. Mirëpo, një ditë tha me vete: "Pse u dashka doemos të kesh krahë zogu apo fletë peshku për të udhëtuar"? E atëherë i lindi mendimi ta mbante vrapin drejt mbretërisë së pemëve. Në të vërtetë, ky mendim nuk i erdhi papritur. Kishte kohë që shkonte dhe ende pyllit, ku ndiente tërë ato gjëra të çuditshme; i dukej sikur pemët i kërkonin t'i flisnin, sikur pemët lëviznin; e shihje vogëlushin një ditë në një vend, një ditë në tjetrin dhe përherë i bëhej sikur pemët lëviznin. Doemos, kur vështron pemët, ato duket sikur kanë pamje të palëvizshme. Qëndrojnë pingul mbi tokë, me degët e tyre të hapura dhe me mijëra gjethe që dridhen e përdridhen.

E gjithë kjo është një mashtrim që bëjnë pemët për t'u dukur sikur qëndrojnë ngaherë në të njëjtin vend, për vite të tëra. Ato kanë pamje të qetë e të butë, të mbërthyera fort pas tokës së zezë nëpërmjet rrënjësh të fuqishme. T'i shohësh pa iu kushtuar vëmendje, mund të pandehësh se ato s'kërkojnë gjë, s'kanë gjëkafshë për të thënë. Mirëpo, vogëlushi e dinte se nuk ishte e vërtetë. Pemët nuk janë të palëvizshme. Ato duken sikur flenë, sikur bien në gjumë të thellë që zgjat me shekuj. Po vetë vogëlushi e dinte fare mirë se pemët s'flenë. Vetëm se janë disi të egra e të ndrojtura dhe, kur shohin dikë që iu avitet, shtrëngojnë darën e rrënjëve të tyre dhe bëjnë sikur kanë fjetur.

Kur ndodhesh në mbretërinë e pemëve dhe tregohesh i sjellshëm me to, është mirë të dish që pemët edhe mund t'ju shohin. Ka njerëz që thonë se pemët janë të verbra, të shurdhra e memece. Nuk është e vërtetë. Më fjalëshumë se një pemë nuk ka, sidomos kur i ke marrë me të mirë. Gjithashtu, ato kanë sy kudo, mbi secilën gjethe. Mirëpo këtë kurrkush s'e di. Duke qenë disi të ndrojtura, pemët zakonisht i mbajnë sytë mbyllur, kur përreth tyre sorollatet dikush. Djali i vogël, ai që kishte dëshirë të madhe të endej lart e poshtë mbretërisë së pemëve, kishte mësuar pak nga pak si t'i bënte pemët të hapnin syçkat. Fishkëllente me ëmbëlsinë më të madhe, jo ndonjë melodi, po ashtu si pemët, një a dy nota, fishkëllente ëmbël, sa më ëmbël. Atëherë, mbi të gjitha gjethezat e ngacmuara, djali vinte re tek hapeshin një nga një e lehtë-lehtë syçkat, ato syçka si të kërmijve. Dhe ka sy të të gjitha ngjyrave: të zinj, të verdhë, të trëndafiltë, të kaltër, të çelët apo mavi. Çdo sy vështron vogëlushin e ulur mes çeltnës me një ndjesi vërtetë të çuditshme, sepse vështrimet i kanë shumë të ëmbla.

Vogëlushit ia ka ënda të kuvendojë me lisin e moçëm. I flet duke i fishkëllyer.

- Ti je mbreti i pyllit? – e pyet vogëlushi.
- Jo. Mbreti i pyllit banon shumë larg që këtej, në faqen tjetër të malit. Po lis, si unë është edhe ai.
- Duhet të jetë shumë i shkuar nga mosha, – i thotë vogëlushi.
- I shkuar thua! Ai ishte shumë i moçëm kur unë linda, këtu e tre mijë vjet më parë.

Vogëlushi ka një respekt të veçantë për lisin e moçëm.

- Sa mirë duhet të jetë të jetosh aq gjatë!
- Posi jo, mëson tërë ato gjëra, – ia kthen lisi.
- Një ditë, edhe ti ke për t'u bërë mbret i pyllit, – i thotë djali.

Lisi i moçëm krekoset pak nga lëvdata.

- Mbase. Në i shpëtofsha goditjes së rrufesë, edhe mundet...
- Po plepat, nuk bëhen dot mbretër?

Lisi i moçëm zgërdheshet duke fërshëllyer:

- Ç'i zë në gojë ata! Ata e kanë mendjen si e si të llomotisin, si zogjtë. Të tërë në kuti shkrepësesh kanë për të përfunduar.

Vogëlushi trishtohet disi, sepse i do plepat. I kërkon leje për t'u larguar lisit të moçëm dhe vijon të shëtisë në pyll.

8. Kjo pjesë është marrë nga:

1 pikë

- A) një libër me tregime për fëmijë.
 B) një roman aventurash për fëmijë.
 C) një libër me përjetime personale.
 D) një artikull që trajton pse qytetet duhet të kenë më shumë hapësira të gjelbra.

9. Përshkrimi që autori i bën pyllit, të krijon idenë e një vendi:

1 pikë

- A) të rrezikshëm, ku fëmijët mund të humbasin.
 B) joreal, që ekziston vetëm në imagjinatë.
 C) të zakonshëm, ku asgjë nuk ndodh.
 D) të populluar me kafshë dhe bimë të rralla.

10. Në cilën prej fjalive të mëposhtme është përdorur gjuha e figurshme?

1 pikë

- A) Po ja që pa mjete nuk mund të udhëtonte.
 B) Kishte kohë që shkonte dhe ende pyllit.
 C) Më fjalëshumë se një pemë nuk ka, sidomos kur i ke marrë me të mirë.
 D) Ai kishte shumë dëshirë të udhëtonte, të nisej drejt detit apo edhe tutje horizontit.

11. Në fjalinë: *Ata e kanë mendjen si e si të llototisin, si zogjtë*, me fjalën *llototisin* djali nënkupton:

1 pikë

- A) të flasin shumë.
 B) të grinden me njëri-tjetrin.
 C) të përqeshin njëri-tjetrin.
 D) të enden lart e poshtë.

12. Nisur nga biseda e djalit me llin, çfarë veçorish duhet të ketë një lis për t'u bërë mbret i pyllit?

2 pikë

a. _____ b. _____

13.

a) Çfarë kanë të veçantë prapashtesat e fjalëve: *syçkat, gjethëzat* (paragrafi III)? Cili është funksioni i këtij përdorimi?

2 pikë

E veçanta: _____

Funksioni: _____

b) Cili është roli i përsëritjes së lidhëzës *as* në fjalinë e dhënë më poshtë?

1 pikë

Vogëlushi s'kishte as anije, as makinë, as tren, as edhe gjë prej gjëje.

14.

a) A mendoni se djali është thjesht një vizitor në pyll? Argumentoni mendimin tuaj.

2 pikë

b) Djali ka një imagjinatë të zhvilluar. Identifikoni dy momente në fragment ku ajo shfaqet si e tillë. 2 pikë

c) Autori e ka titulluar pjesën "Udhëtim në mbretërinë e pemëve". Çfarë do të ndryshonte nëse ai do ta kishte emërtuar "Udhëtim në pyllin me pemë"? Shpjegoni mendimin tuaj duke e ilustruar edhe me pjesë nga teksti.

3 pikë

PJESA III

15. Qarkoni fjalën e përngjitur.

1 pikë

- A) përherë
- B) ulur
- C) të fuqishme
- D) fjalëshumë

16.

a) Emërtoni morfemat trajtëformuese të fjala *shkofsha*.

2 pikë

b) Gjeni një çift antonimik në paragrafin e dytë të pjesës.

1 pikë

c) Cilës klasë i përkasin fjalët e mëposhtme?

1 pikë

apo, andaj, se, mirëpo

17. Qarkoni fjalinë ku është përdorur trajta e shkurtër.

1 pikë

- A) E gjithë kjo është një mashtrim që bëjnë pemët për t'u dukur sikur qëndrojnë ngaherë në të njëjtin vend për vite të tëra.
- B) Një ditë, edhe ti ke për t'u bërë mbret i pyllit.
- C) Kur ndodhesh në mbretërinë e pemëve, dhe tregohesh i sjellshëm me to, është mirë të dish që pemët edhe mund t'ju shohin.
- D) Ato kanë pamje të qetë e të butë, të mbërthyera fort pas tokës së zezë nëpërmjet rrënjësh të fuqishme.

18. Përcaktoni shkallën e mbiemrit.

1 pikë

Fishkëllente me ëmbëlsinë më të madhe, jo ndonjë melodi, po ashtu si pemët, një a dy nota, fishkëllente ëmbël, sa më ëmbël.

Shkalla: _____

19.

a) Grupin emëror ato gjëra vendoseni në numrin njëjës, rasa dhanore.

1 pikë

_____

b) Tregoni mënyrën dhe kohën e foljes së nënvizuar.

2 pikë

Në i shpëtofsa goditjes së rrufesë, edhe mundet...

Mënyra: _____ Koha: _____

20. Gjeni kryefjalën në fjalinë e mëposhtme. Tregoni me se shprehet.

2 pikë

Mirëpo këtë kurrkush s'e di.

Kryefjala: _____ Shprehur me: _____

21.

a) Përcaktoni llojin kallëzuesit. Tregoni me se shprehet.

2 pikë

Pemët nuk janë të palëvizshme.

Lloji: _____ Shprehur me: _____

b) Përcaktoni llojin e rrethanorit të nënvizuar. Tregoni me se shprehet.

2 pikë

Ato duket sikur flenë, sikur bien në gjumë të thellë që zgjat me shekuj.

Lloji: _____ Shprehur me: _____

22. Zgjeroheni fjalinë e dhënë me një pjesë të nënrenditur rrjedhimore.

1 pikë

Të tërë në kuti shkrepësesh kanë për të përfunduar.

_____

23. Qarkoni fjalinë me pjesë të nënrenditur përcaktore.

1 pikë

A) Sa mirë duhet të jetë të jetosh aq gjatë!

B) Atëherë detyrohej të ngulej në një vend.

C) E atëherë i lindi mendimi ta mbante vrapin drejt mbretërisë së pemëve.

D) Atëherë, mbi të gjitha gjethëzat e ngacmuara, djali vinte re tek hapeshin një nga një e lehtë-lehtë syçkat, ato syçka si të kërmijve.

24. Qarkoni fjalinë e thjeshtë.

1 pikë

A) Kishte kohë që shkonte dhe ende pyllit.

B) Na ishte një herë një djalë i vogël që mërzitej.

C) Mirëpo, vogëlushi e dinte se nuk ishte e vërtetë.

D) Çdo sy vështron vogëlushin e ulur mes çelthinës me një ndjesi vërtetë të çuditshme.

25. Imagjinoni se jeni një piktor i mrekullueshëm dhe prindërit ju kanë lejuar të pikturoni çfarë të dëshironi në muret e dhomës suaj.

6 pikë

Çfarë do të pikturoni? *Përshkruani* veprën tuaj të artit.

Shtjellimi i idesë (25a)	Struktura (25b)	Stili dhe origjinaliteti (25c)	Saktësia gjuhësore (25d)	Totali
2	1	1	2	6 pikë